Ч. 36 (13.275). Львів, середа 15. лютого 1933. Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	30·00 „
Річно	60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Більшовицька пятилітка
з американського вікна.

(Кореспонденція з Америки.)

Ню Йорк, 30. січня 1933.

Часописи повідомляють нині, що 800 професорів університетів і колегій внесло петицію до нововибраного президента Рузвельта за признанням совітів. У петиції є заступлених 268 високих шкіл у 45 стейтах. Ці вчені кажуть, що наслідком непризнання Радянського Союзу Америкою мир мусить бути загрожений на довгі часи. Якби Америка була признала СРСР, то можна булоб уже в минулому зробити якийсь плян проти імперіялізму Японії. Отже Росія є важною стратеґічною державою для Америки.

Перед кількома днями президент Американської Федерації Праці, Віліям Ґрін, виступив із заявою, що американські робітники мусять узяти у свої руки поправу теперішніх економічних відносин, а часописи вияснили це публиці, як погрозу економічної революції від зорґанізованого робітництва. Одначе нині виступив Ґрін зі заявою, що Федерація Праці безкомпромісово противиться визнанню СРСР американським урядом, доки радянський уряд ясно не зазначить, що він не буде піддержувати ніяких комуністичних затій в Америці і що він зрікається пропаґанди світової революції, як це заловів III-ій інтернаціонал. Ґрін каже, що ніяк не годиться на пропаґанду комуністичної фільософії насильством. Погляд Ґріна й цілого уряду Федерації Праці такий, що Америка майже нічого не виграє матеріяльно, коли поширить свій ринок на територію СРСР. Зате американське робітництво може втратити всі свої осяги, до яких воно дійшло за 200 літ важкої праці. Тут ясно потягнена лінія між американським робітником, як вільним громадянином і совітською диктатурою, що повернула людину в невільника.

Вольтер Дюранті, московський кореспондент газети „Ню Йорк Таймс“ присилає нині довгу іскрову телеґраму про мобілізацію 50.000 комуністів для висилки їх на північний Кавказ та в інші „загрожені“ позиції, щоби силою перевести колективізацію там, де вона не вдається, наслідком спротиву індивідуалістичних елементів. Ця колективістична червона армія зорґанізована на військовий лад і розпоряджає „амуніцією“ у скількости 100.000 тон збіжа.

Оці три частинно суперечні собі вісти про успіхи більшовицької економічної політики викликують мішані почування навіть між людьми, що цікавляться більшовицькою Росією, як будучою силою, з якою Америка мусить рахуватися. Одно застановляє кожного, а саме питання: Чи ті вісти прийшли припадково разом, чи може в них слідно якийсь плян. Сама заява Ґріна чейже не припадкова. Якби не було на Федерацію Праці якогось натиску за заявою в користь признання Росії, то вона цієї справи навіть не обговорювала би. Отже нема сумніву, що заява Ґріна є лише відповідю на якийсь натиск. А коли так, то й петиція 800 професорів є також вислідом пропаґанди за признанням совітів. Коли би воно так було, то вісти Дюранті є лише піддержкою більшовицької пропаґанди серед американського громадянства. А може не так самі вісти, як власне розпорядок совітських диктаторів, який власне обчислений на те, щоби Дюранті таку вістку вислав.

Але, що властиво значить оця навала вістей про більшовицьку Росію одного дня?

Відповідь на це можна знайти в книжці визначного американського публіциста, Ізаака Дон Левіна, який минулої осени відвідав СРСР і видав свої помічення під наг. „Червоний дим“. Є це найбільше переконуюча книжка апоміж десятків інших, що появилися минулого року про Рад. Союз. А пише Левін не як ворог пролетарів, чи робітництва, бо він належить до типу радикальних письменників, тільки Левін має американський спосіб думання і дивиться на більшовицькі експерименти з американського вікна. Він розправляється з пятилїткою, з якою він основно познайомлений. Матеріял, який Левін накопичив, аж поражає читача. Це не сама мова цифр, але глибокий фільософічний підклад і майже фахове зрозуміння справи.

Всупереч принятому поглядові, начеб Сталін боровся з контр-революцією, Левін приходить до висновку, що Сталін сам є контр-революціонером і нищить здобутки революції. А робить це не з переконання, а з конечности, щоби лише вдержатися при диктатурі.

Якже прийшло до сталінівської контр-революції?

Ось арґументи Левіна: Росія є у 83 відсотках хліборобським краєм. Однак з погляду фахового аґронома вона загусто заселена рільниками, бо на отих безмежних просторах Росії замало плодовитої землі. Тому то на початку цього століття така маса російських мужиків еміґрувала навіть з лагідного клімату полудневої Росії аж на далекий Сибір. Їх гнав туди голод землі! Війна перервала цю еміґрацію, зате дала нагоду перевести революцію. Революцію перевели самі селяни-індивідуалісти, щоби придбати землю й поділити її між себе. Коли вони вже загосподарилися і почали загрожувати містам, Сталін придумав колективізацію саме на те, щоби позбавити мужиків здобутків революції, а накинути їм свою диктатуру.

Колективізація не може розвинути сільського господарства в Росії. Російський мужик був здебільша дрібним продуцентом збіжа і хоч часто сам бідував, то все таки Росія мала збіжжа на вивіз. Це походило звідси, що мужик століттями навчився, як управляти російську землю. Ця земля, назагал, мало плодовита. Коли впаде дощ, то вона стає кваскувата. Щоби належно відпроваджувати воду, мужик поділив землю на вузькі ґрунти, з рівцем по середині, а межами й бороздами по краях і в той спосіб підніс високо ужиточність землі. Колективізація сама собою знищила таку систему господарки і обнизила видатність землі на 25 відсотків. А те, що винищено худобу, то завернуло на 20 літ поступ господарки навіть на давній лад. А які шкоди це спричинило в теперішній колективній системі, цього не можна навіть обчислити. Машинами землі не поправиш, ані не обробиш.

Машина є продуктом положення землі й інтелекту робітника — міркує Левін. Треба покоління, щоби переродити російського мужика навіть на полевого робітника в значінні американськім. Отже машина без інтелекту зупиниться. Мужика можна притягнути до машини, але він її не попровадить. А крім того він уміє придумувати, як втікати. Отже Сталін не переведе колективізації в СРСР ніякими засобами ні способами і шкода його гасел про якісь наступи на тракторнім фронті!

Щоби мужика запрягти до колективізації, треба було видумати якусь реліґію. Машину зробили богом. І почали славословити всемогучість і добродійність машини, яка мала на землю принести небо. І щоби це небо створити, придумали гасло пятилітки, оперте лише на політичній пропаґанді всупереч усяким науковим дослідам. Пятилітка — це гасло переміни СРСР на промисловий край. Ще заки придумали пятилітку, настановили комісію для дослідів, чи справді природні богацтва Росії надаються, щоби упромисловити край. Праці комісії, видані у трьох томах під наг. „Пятилітка“. Вони наглядно виказали, що Росія дуже бідний край на мінерали, а як і де є їх досить, то не виплатиться їх експльоатувати. Там, де напр. є залізо, нема вугля. А проте стровено коштом соток міліонів дол. фабрики в Маґніторську за Уралем. Щоби туди доставити вугіль (з Кузнецька), то за перевіз одної тони треба заплатити 7.60 дол., а в Злучених Державах лише 1.66 дол.! Отже по якій ціні треба буде продавати російське залізо, коли схотять його продати за границею, якби ще вчислити кошта будови фабрик? Взагаліж вугілля так мало, що побудовані фабрики поставали і будуть у будуччині нагробниками для диктаторів у роді китайського муру, пірамід, святинь Маїв і т. п.

Але Сталін мусів те зробити, щоби затуманити мужика. Потім він уже хапався без ніякого пляну одного засобу за другим, поки з усіми не провалився. Таким чином політична пятилітка пішла проти економічної і доводить до катастрофи. Диктатура, на погляд Левіна, можлива лише серед примітивних суспільних відносин і не надається там, де треба інтелекту.

Автор приходить до висновку, що той крик, який підіймає Сталін проти „кулаків“ і контрреволюціонерів, це лише червоний дим, яким диктатор старається заслонити свої невдачі. Ті невдачі є природні, бо СРСР не надається на промисловий край, лише на хліборобський. Але і хліборобським краєм може бути лише тоді, коли прийде індивідуальна воля для мужика, щоби він повільно обробляв землю так, як він це практикував віками.

Але: „ніякий диктатор не віддав влади добровільно. Здається й Сталін не буде виїмком“ — кінчить Левін.

Якби вісти про мобілізацію 50.000 комуністів показалися правдивими, то це значило би, що Сталін хапається ще одного розпучливого кроку для рятування себе. А тимчасом він припустив штурм аж в Америці за признанням його режіму і врятування своєї позиції.

Якби там і не було, українці в Галичині мусять бути готові і на несподіване завалення більшовизму. А така свідомість накладає велитенські обовязки на свідомі одиниці.

Д-р Семен Демидчук.

—o—

Нужда села.

Короткий зміст промови посла Гриня Тершаківця, виголошеної на пленумі сойму при дискусії над бюджетом міністерства хліборобства дня 7. лютого 1933 р.

Від часу відбудови Польщі ні один уряд не вживав достатючно заходів, щоби хліборобство, яке в цім краю є підставою добробуту, находило відповідну урядову підтримку. Супроти українського рільничого населення всі уряди вели спеціяльно екстермінаційну політику на всіх ділянках його господарського життя. Не тільки у ділянці кольонізації, але також і в ділянці кредиту та спинення розвою господарських організацій. Одиноким опікуном українського населення в господарському життї є екзекутор а в політичному — постерунковий.

Доказом такого трактування були та є суми, приділені для міністерства хліборобства на підтримку хліборобської продукції у висоті 21 біліонів зол., себто 0.9 проц. у відношенні до цілого бюджетового преліміnаря на р. 1933-34. Хліборобське населення має претенсії до польського уряду тому, що Польща займає поважне місце в експорті рільних продуктів. Значіння Польщі, як продуцента і як експортера хліборобських продуктів повинен кожний уряд мати на увазі в першій черзі при заключуванню торговельних умов, тому що експорт рільних продуктів творить велику частину доходу рільничого населення, який з року на рік малів. Вивіз хліборобських продуктів упав від 1927 р. з 60 до 39 проц. в р. 1932. За те все несе відповідальність уряд і

-ский всетаки дозволив на привіз рільних і звіриних продуктів до краю в минулому році на суму понад 50 міліонів зол.

В рільничім краю, як Польща, не творили при земельній реформі через доповнення землею карловатих господарств, здорових варстатів праці хліборобського населення, зате вели кольонізацію та військове осадництво, насилаючи чужий елемент з заходу. Польським кольоністам і осадникам дали кредити в сумі понад 700 міліонів зол., які нині є заморожені і від яких ніхто не оплатить навіть відсотків. Колиб цю землю роздано місцевим безземельним і малоземельним селянам та відкрито кредит дрібному рільництву, були би ми нині мали здорові господарства, відпорні на нинішню скруту та платниче здібні. Доказом цього є звідомлення досвідних господарських станиць, з чого виходить, що найвідпорнішим на нинішню скруту і найменш задовженими є 5 гекторові господарства.

Нині господар на однім гектарі має пересічно довгу 441 зол. 35 сот., а на українських землях цей довг на один гектар доходить до 482 зол. 57 сот., не вчисляючи в це довги за край, отриманий на кредит.

Чи можна без урядової кредитової помочі і без відповідних мораторійних законів сплатити згадані довги? При нинішньому обезціненню земельних плодів та високих коштах продукції, один гектар приносить доходу брутто 283 зол., з котрого по відтягненню коштів на продукцію не лишається ніякий зиск власникам до 5 гектарів землі, а понад 5 гектарів господар мусить до своєї праці докладати. Сьогодня господар має зі свого господарства менше на удержання себе і своєї родини, ніж безробітний робітник з одержуваної допомоги.

Промисловець платить оборотового податку 1.33 проц. від ста, а господар платить у тім самім відношенню податку грунтового, самоуправного й інших додатків 4 зол. 35 сот. Крім цього обтяжують рільництво щораз більше доходовими податками, як напр. наше священство, котрому доходовий податок з його землі від 1926 р. помножено більше ніж 2—3 рази. Всі рекурси не приносять ніяких успіхів.

Промовець подає 11 конкретних точок пляну, як запобігти повній катастрофі хліборобства в Польщі. Потім характеризує цілу політику, яка має нахил до централізації і етатизму. Працю, яку в інших державах виконують рільничі організації, переказано Тимчасовій Повітовій Самоуправі, яка не може відповісти свому завданню. Одинокою його працею є політика субвенціонування упривілеєних хліборобських організацій або одиниць. В повітових рільних комісіях засідають переважно люди, які нічого не мають спільного з рільним господарством, але зате належать до урядової партії. Комісії ці не займаються піднесенням в повіті хліборобства, лише роздачею по високих цінах з панських обор заводових бичків, за котрі кажуть собі платити горендальні суми нераз до 1.300 зол. за штуку та які стаються тягарем громад. Вкінці промовець займається подрібно господаркою тимчасових повітових управ, комунальними податками й оплатами хліборобства та величезною розбіжністю хліборобських і промислових цін.

Нужда така на селі, що нема за що купити найконечніших річей, як сіль, нафта, сірники і т. ін. Рільник зубожів, зійшов на діда завдяки тій політиці, яку вів до цього часу уряд, а з ним і більшість соймова. Не ми є прихильниками засади, „чим гірше, тим ліпше". Хочемо власними силами будувати своє національно-господарське життя, а у відповідь на дотеперішнє відношення до нас лишається нам хіба сказати нашу стару народню приповідку: „Перебули ми панщину, перебудемо і конституцію".

Справедливість і політика.

Від 24. січня йдуть в бюджетовій комісії сенату наради над прелімінарем бюджету на р. 1933-34. З українських сенаторів забирав досі голос **сен. Горбачевський** 31. січня при статі міністерства комунікації і 1. лютого в дискусії над прелімінарем міністерства справедливости, обговорюючи в довшім виводі так леґіслятивну, як і адміністраційну діяльність того ресорту. В першу чергу піддав критиці методу декретування законів, особливо таких важних, як карний кодекс, кодекс цивільної та екзекуційної процедури та кодекс карної процедури.

Як нарушення конституції представляє промовець також переношення в стан спочинку суддів. Вістря цих розпоряджень звернене було передовсім проти суддів української народности, які мали за собою найкращі кваліфікації у своїх безпосередніх зверхників. Причиною усіх тих актів є та обставина, що міністерство прийняло за основу своєї політики критерії, які не належать до ресорту справедливости.

Тріваючі вже від літ наглі суди минаються зі своєю метою. Вони мали бути виімковим засобом, а на ділі стали загальною нормою. Крім того приміняють їх у таких випадках, де вони на підставі конституції є виключені. В 83 статті конституції сказано, що карні процеси з політичним підкладом належать до судів присяжних, — на терені Східної Галичини у справах виразно з політичною закраскою переведено наглі суди, та ще й закінчені шибеницями.

Заяви міністра і дійсність.

Дня 3. лютого ц. р. промовляв при ресорті міністерства внутрішніх справ **сен. д-р І. Макух**, який у довшій промові порушив багато фактів зловживання органів політичної адміністрації, та в першу чергу державної поліції. Те, що дється в краю, є яскравим запереченням заяви міністра внутрішніх справ щодо рівноправности всіх громадян держави. Зловживань допускаються не тільки органи нижчих категорій, але також установи, покликані до нагляду над тією діяльністю. У численних випадках промовець інтервеніював у старостів та у воєвідстві, однак ті явища тривають далі.

150 міліонів і голод.

Дня 7. ц. м. при бюджеті міністерства суспільної опіки забирала голос **сен. Кисілевська**. В першу чергу піднесла справу голоду по селах, особливо в горах і на Покутті, де нарід позбавлений лісових зарібків гине з нужди. Не багато ліпше і на долах, а уряд не робить нічого, щоб помогти населенню хочби через зарібки при державних роботах. З 150 міліонів зол., які держава видає на безробітних, нема ні сотика на рятування від голодової смерти бідного українського селянського люду.

Далі казала про незаспокоєні потреби наших гуманітарних установ і організацій. Підмога для українських захоронок не переходить 1 зол. на місяць на дитину. Не має помочі й того рода установа як Народня Лічниця у Львові, яка в 1932 р. дала поміч 10.011 хворим у 24.086 порадах. На удержання лічниці при з... безплатних лікарях треба річно 15.000 зол.; ціла поміч це 1000 зол. від львівського маґістрату на цілий 1932 рік. Давніше двічі зверталася Лічниця за поміччю до міністерства сусп. опіки — надаремно. Дальше згадує про Порадню Матерей, про Т-во „Відродження", про неоправдану експанзію Кас Хворих на села, вкінці про інвалідські ренти та невиконану віденську конвенцію.

Церковна політика.

Вдруге сен. О. Кисілевська забрала голос 8. ц. м. у бюджетовій дебаті над прелімінарем міністр. освіти. У релігійних справах стверджує, що уряд підтримує православя там, де воно робить українському народові шкоду й розєднує його, а переслідує там, де воно від віків вросло в душу народу. Наводить примір — з одної сторони Лемківщину (голосна подія в Злоцькому з закопанням православного хреста в честь борців за єдність Росії), з другої сторони переслідування православя на Волині, замикання церков, заходи ввести польську мову в навчанню православної релігії і т. д. Трактування греко-катол. релігії на галицькому терені характеризують факти із львівської санаторії при вулиці Курковій. Переходячи до шкільних справ, сенаторка зазначує, що все будемо як найенергічніше домагатися й добиватися признаних нам конституцією і міжнародніми умовами прав до рідного шкільництва всіх ступнів і типів. Ширше зупинилася над останнім шк. плебісцитом. Вкінці піднесла справу переслідування домашньої науки на Покутті. Наводить факти, які мали місце в Бані Березівській та Космачі, де постерункові розганяють діти, а на батьків накладають кари, дарма, що ті хати віддалені від шкільних будинків по кілька кільометрів.

З польської преси.

„Червоніємо за вас, панове..."

Під повищим сильним та оригінальним наголовком появилася така сама сильна й смілива передова стаття у цікавому варшавському місячнику *„Бунт Млодих"* — *„незалежний орган молодої інтелігенції"* (за січень ц. р.). Автором цієї статті є п. Олександер Бохенський, ніби-санаційний консерватист, який проте низкою своїх статтей задокументував уже свій ліберальний підхід до національної проблеми та зокрема зрозуміння ваги проблеми української. У цій своїй останній статті він протиставився різкіше, ніж колинебудь та хтонебудь інший, забріханню та повній безтурботності в обличчю найбільших трагедій. І — видно — він сказав для декого справді речі неприємні, бо саму середину статті, мабуть найбільш есенціональні виводи, цензура сконфіскувала! У несконфіскованій частині читаємо м. ін. таке:

„Читаючи спомини й описи, що ґльорифікують терор з періоду російсько-японської війни та безпосередньо поруч з цим вислови осуду й погорди для українських боєвиків, почуваємо себе трохи незручно. І добре, якщо ще почуваємо себе незручно, бо життя у відродженій Польщі могло нас уже довести до занепаду почуття того, що велике й добре та до заміни цих понять тим, що добре і корисне.

Царська Росія, це був перед війною синонім темряви, поліції й анти-лібералізму. Польща — це був синонім свободи і геройства. У католицьких домах знімається при молитві ум до Бога. У світській Франції, коли хотіли звернути думку в сторону абсолюту, в сторону краси і величі, говорили про Польщу. Нині це змінилося. Засадничо змінилося.

Цього факту не можна доказати цифрами. Статистики про це не пишуть. Це лише заголовки пресових заміток, це скорч лиця, коли товариш подорожі довідується, що їде з поляком, це гураґан оплесків при прийнятті Литви до Ліґи Націй, це сотні й тисячі фактів та відрухів, майже не зазначених та ледви відчутих. А проте це факт і промовчати його, значилоб згодитися на нього...

Дальше автор пригадує чехів, які мають у своїй державі 50 відс. чужонаціональних меншин та проте не мають нац. проблеми у тій гостроті, що Польща. Автор пояснює це м. і. так:

Знаємо краще умовини життя в Манджурії, ніж у Східній Галичині або Поліссі. Можна би про ці умовини написати томи, а кожне речення у них булоб ревеляцією.

Тут цензор не був цікавий на ті ревеляції і просто — скреслив кільканацять рядків...

А прецінь українська справа зовсім не є суттю проблеми. Вона є лише барометром нашої власної глупоти, це лише струмок, яким безперервно пливе квієтизм та щораз вигідніший, щораз більше байдужо засвоюваний собі новий світогляд.

Ґенерації, виховані в неволі, не уявляють собі інакше політики, як брехню, та інакше влади, як поліціянта. Червоніємо за вас, панове...

Наприкінці автор висловлює острах, чи „правиця і лівиця у спільному божевіллі" не затратить до решти Виспянського „золотого рогу", який поляки мали та згубили, та якого ніхто не береться відшукати...

Сумніваємося разом з автором, чи хтось найдеться настільки розумний, терпеливий і відважний, щоби шукати за тим „золотим рогом", без якого його землякам — покищо — добре і вигідно. І не знаємо, чому він так хвилюється: адже всі нинішні достойники в один голос заявляють, що „в справе рускей" є все в порядку, є добре і буде ще краще...

Масова втеча червоноармійців.

На польсько-радянській границі замітний в останніх часах великий рух серед радянського війська. Майже кожного дня переходять численні червоноармійці в повнім однострою границю, втікаючи з більшовицького раю. Дня 9. ц. м. перейшли границю до Польщі чотири старшини. Радянська гранична сторожа стріляла за дезертирами, однак поцілила тільки одного. Інші дісталися на польський бік.

Свято дозорців у Львові.

Серед цьогорічних традиційних свят просфори у Львові за особливу увагу заслуговує свято просфори Т-ва українських дозорців домів і домашньої прислуги „Воля“, яке відбулося 12. січня п. р.

Велика саля Сокола-Батька переповнена. За малим гуртком запрошених гостей на чолі з Преосвященим о. д-ром Бучком, около 300 дозорців і дозорчинь. Для всіх не стало місць, і тому до стола велика частина засіла в другу черту. Душа радувалась, дивлючись на ту масу громадян-українців з найнижчої суспільної верстви, що від літ були у Львові, але для українського народу майже не істнували. Згуртовала у свому становому товаристві, вона неначе щойно народилась і займає належне собі місце в українському суспільстві. Колиж зважити, що Т-во „Воля“ істнує всього лише пів року, то у свому поступі воно йшло милевими кроками. Це вже сьогодні одна з наших сильніших організацій.

Від непамятних літ наші дозорці у Львові вперше зібралися на родинне свято просфори. Поблагословив просфору і перший промовив до зібраних теплими і щирими словами преосвящ. *о. д-р Бучко.* Потім по черзі витали й ділились своїм думками із зібраними пос. д-р *Біляк* від Української Парл. Репрезентації, проф. *Ластовецький* від Повіт. Союзу Кружків Р. Ш., ред. *Гладкий* від Українського Національно-Демократичного Обєднання, п-ні *Тишинська* від Т-ва служниць „Будучність“, проф. *Березовський* від Організації Українців м. Львова, п. *Ігнат* від Союзу українських власників реальностей, д-р *Марітчак*, як синдик Т-ва „Воля“, п. *Коліцький* від Т-ва „Сила“ і п. *Фай.* Кілька разів промовляв голова Т-ва „Воля“ п. *Жмінковський.*

У промовах підчеркнено велике значіння організації українських дозорців, завдання Т-ва і ті досягнення, які Т-во має вже за короткий час свого істнування. Зібрані уважно вслухувалися в промови і видно було на їх обличчах радість, що нарешті по довгих літах побуту в комірнім у сусідів найшлися у свому родинному українському гурті.

Бажаємо молодому Т-ву „Воля“ дальших якнайкращих успіхів у його тяжкій праці.

Як заборонили українську ялинку в Рівному.

В альбом п. міністрові Перацькому.

В яких обставинах доводиться жити українцям на Волині, які перепони стрічає там найневинніший прояв українського культурно-освітнього життя, вказує хочби така подія з останніх тижнів:

Українська приватна ґімназія в Рівному приготовила була на свято Йордану, 19. м. м., ялинку, на яку винаняла за великі гроші салю в театрі. Мешканці Рівного і його околиці українці жертвували на ялинку для бідних учнів ґімназії, що тільки могли (ріжні продукти і гроші). Зголошення на ту ялинку **подано на кілька днів наперед,** а коли дозвіл зі староства не приходив, ініціятори ялинки вибралися до староства інтервеніювати. Там дотичний референт сказав: **Не бійтеся і робіть дальше,** бо хоч на письмі відповіди ще не маєте, то це діється тільки з технічних причин. Ніяких перешкод тут нема.

Прийшов день ялинки. Все було приготоване як слід, комітет подбав про те, аби діти дістали не тільки теплу перекуску, але й відповідні дарунки. Під вечір, коли всі білети були розпродані, вулиці біля театру заповнилися українською дітворою і публикою. Прийшло також дуже багато селян, батьків шкільних дітей із сусідніх сіл. Колиж у 6. годині всі зібралися в салі, явилася несподівано поліція, якої представник заявив, що має телефонограму зі староства того змісту, що **ялинка недозволена.** З якої причини — представник поліції не подав.

Після тої заборони зібрана публика враз з дітьми і школярями стала виходити з салі. Почувань молоді і старших у тому моменті ніхто не в силі описати. Це було **почування найвищої образи й болю,** від чого неодні очі заплакали гірким, страшним плачем. Почування й настрої всіх учасників тої забороненої ялинки зрозуміємо тим краще, коли пригадаємо, що того самого вечора відбулася в томуж Рівному **ялинка у чехів і москалів** — без найменших перепон.

Очевидно, витрати, які пороблено у звязку з приготуваннями до тої ялинки, пішли на марне. За салю в театрі грошей ніхто не звернув, продукти в переважній частині попсувалися і т. д. Бо хоч за кілька днів відбулася таки **ялинка в невеличкій салі ґімназії,** то там можна було вжити вже тільки незначну частину жертвованих людьми продуктів. Розуміється, і людей на цій ялинці могло поміститися дуже мало і програма її не могла випасти так, як на сцені театру.

Подаємо це в альбом п. міністрові Перацькому — як ілюстрацію до його гарних слів про сприяючі умовини культурно-освітньої праці для українців на Волині.

Мистецьке життя.

МОНОГРАФІЯ ПРО ОЛЕНУ КУЛЬЧИЦЬКУ.

Видавництво „Мистецтво“ у Харкові незабаром випускає в світ монографію про відомого нашого мистця Олену Кульчицьку. Текст до неї написав молодий дослідник мистецтва Михайло Зубар. Після монографії Труша і Новаківського — це буде третя монографія про галицьких мистців.

При кінці березня у Львові буде влаштована ретроспективна виставка праць Олени Кульчицької в Національнім Музею, а в початку березня також виставка в Перемишлі.

ПУБЛІКАЦІЯ ПРО ОЛЕНУ САХНОВСЬКУ.

У 7. числі московського журналу „Советский Коллекционер“ уміщена стаття Сергія Сильванського „Е. Сахновская и экслибрисы ее работы“, з 11 ілюстраціями. Як відомо, С. Сильванський багато працює над поширенням відомостей про український книжковий знак між чужинцями і про українську графіку взагалі.

Між іншим, Сахновська виїхала з України до Москви, де її законтрактували до великої граверної праці „Жінка в Союзі Радянських Республик“.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЗЇЗД МИСТЦІВ У ХАРКОВІ

На Україні йде тепер перебудова всіх мистецьких організацій. Тепер зліквідували усі без виїмку мистецькі організації і припинили їхню діяльність. Натомісць вибрано бюро для переведення всеукраїнського зїзду мистців і утворення єдиної спілки радянських мистців України. До цього бюра ввійшли відомі мистці ріжних напрямків, а саме: Горбенко, Довгаль, Касіян, Кричевський Ф., Любченко, Меллер, Мітковіцер, Петрицький і Товкачів.

Все це зроблено з тією метою, аби усунути цілковито угруповання мистців з ріжними мистецькими напрямками, а сполучити їх в одну організацію, де рішатимуть не погляди на мистецтво самих мистців, а комуністична фракція при тім обєднанні.

ЛИЗОГУБІВСЬКА КАМЯНИЦЯ.

Український комітет охорони памятників культури в Харкові видав гарний провідник про Лизогубівську

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 15. ЛЮТОГО 1933.

ДЖОН ҐЕЛЬСУОРТІ. 2)

БЛИСКАВИЦЯ.

А всеж таки перші три дні на межі цивілізованого світу розчарували нас. Четвертого дня забрили ми вже далеко в пустиню й її пекучий воздух став підступати до голови. Цієї ночі розложили ми шатра поміж двома лисими горбками, під ясним, холодним та неначе кришталевим небом. Наш пройдисвіт доказував чудес підчас вечері; Джессі Веймавт і Радолін шаліли зі сміху, Веймавт був погідний як завжди. Лише Олєна Радолін була знуджена, так неначе би не то що нудьгувала, але не вміла якслід веселитися. Цієї ночі прийшов я до переконання, що вона дійсно красуня. Їзда на верблюді підчас сонячної спеки зарумянила їй обличча й прогнала втомлений її вигляд; щось двічі завважив я того вечора, як Веймавт зупиняв на ній свій погляд так, начеб він відкрив те саме, що й я.

Жарти Джессі Веймавт і Радоліна досягнули верху по вечері. Вкінці втікли вони обоє в темноту й вибігли на вершок сусіднього горбка.

Я сів при вході до свого шатра і став рахувати звізди. Наш перекладач присів біля мене. Оцей пройдисвіт бував і в Анґлії, так, що знав европейські норови й свободу наших жінок.

— Весела жіночка, ота пані Веймавт, сказав він до мене. — Пан Веймавт дуже спокійний. Мені здається що йому вже надокучило оте її залицяння, але він ніколи нічого не скаже; дуже він делікатний. А ґраф також веселий хлопець, але ґрафиня — ох! Неначе ледяна. Завтра в Фаюм дістанемо свіжих овочів.

І він подався до своїх людей, які розложилися у вдідалі двіста кроків, біля своїх верблюдів.

Було чарівно й тихо. Світло місяця та зірск спливало на пісок; повна тиша без вітру, а всеж таки звідкись линула прохолода — пустиню побачили ми із найкращого боку: нічого не подражнює так нашої крови, а всеж таки холодить горячку, як така непорушна беззвучна ніч у пустині.

„Як чарівно нині! Добраніч.“

Олена Радолін загорнулася в кожух і зникла в свому шатрі. Я закурив; небавом після цього побачив я, що Веймавт вийшов із шатра, яке служило нам за їдальню, відкинувши голову й віддихав глибоко. У світлі ліхтарні, яка була прикріплена понад входом до шатра, завважав я якесь дивне натхнення на його обличчі. Потім зайшов і він до свого шатра. За яких десять мінут вернулись сміливці. Пані Веймавт вернулась перша, тихесенько й неначе знеохочена, так начеб вона впала у своїх власних очах. Вони розійшлися по своїх шатрах і я чув якийсь час голоси ліворуч і праворуч. А потім загорнула все тиша й мерехтливе світло місяця.

На другий день ішов я пішки з арабами, тому що їзда верхи вже мені надокучила. Я майже не бачив своїх товаришів подорожі. Здається мені, що Веймавт і ґрафиня їхали на верблюдах. Радолін і пані Веймавт на ослах. Коло 5-ої години зупинилися ми на краю оази Фаюм. Місця на шатра було дуже скупо. У шатрах, поставлених так близько себе неможливо не чути, коли не слів, то принайменше загальної закраски розмови й мені причулося, наче в шатрі Веймавтів щось не в порядку. Джессі жалілася, що Франк весь день не сказав до неї ні слова.

— Здається, — сказала вона, — ти невдоволений, що я тої ночі втікла з графиком у темноті?

А Веймавта голос відповів зовсім погідно:

— Зовсім ні, щож я мав би проти нього?

У мовчанці, яка запанувала, вичув я, що Джессі неначе розчарована такою відповідію. Можливе, що лише в споминах збереглося вражіння так, начеб того вечора вхопило мене якесь трівожне передчуття. Цим разом наша вечера зовсім не була подібна до бенкету: маленька Джессі була очайдушна й упокорена одночасно, Франк і ґрафиня здержливі, Радолін держав себе якось штучно; тільки ми з пройдисвітом забавляли всіх. Оцей парубіка вважав на все чутко, як хижак, дарма, що часом робив помилкові висновки.

— Пані Веймавт щось маркітна, — сказав він до мене, коли я входив до шатра. — Завтра мушу їх розвеселити. Закличу танечницю з Сенкуре. Хаха, вона це втне! Вона знає як примирити чоловіка та жінку. Завтра треба купити свіжих яєць.

(Продовження буде).

камяницю у м. Седневі на Чернигівщині з XVII століття. Текст та обміти перевів відомий український дослідник проф. Степан Таранушенко. Книжка видана дбайливо, з 19 ілюстраціями і резюме в англійській мові, що робить її доступною европейським дослідникам.

3. ВИСТАВКА А. Н. У. М.

У половині березня відкривають 3. чергову мистецьку виставку Асоціяції Незалежних Українських Мистців у Львові. На виставці будуть відділи малярства, графіки, різьби і декоративних мистецтв. У виставці бере участь до 20 членів Асоціяції і видатніші її мистці зпоза неї.

В Німеччині пливе кров.

БЕРЛІН, 13. II. ПАТ. Кріваві партійні порахунки, які розігралися останньої неділі в Німеччині, сильно загострилися. З Бресляву, Айцлебену, Дортмунду й Мінстеру повідомляють про численні жертви подій. Всюди приходило до стрілянини на улицях підчас гітлерівських походів і маніфестацій. У Дортмунді невідомі напасники закололи на смерть вуглекопа комуніста. У Мінстері гітлерівці тяжко ранили в часі бійки соціял-демократа. До кривавих сутичок прийшло в Берліні, де підчас бійки між комуністами і гітлерівцями 10 осіб побито, з того 4 смертельно. Поліція інтервеніювала багато разів, причому арештувала багато осіб і сконфіскувала пальну зброю. Дуже крівава сутичка була в промисловому місті Айцлебен. Комуністи почали острілювати похід штурмових відділів. Виявалася обосторонна стрілянина, причому три особи впали на місці трупом, а 20 потерпіло тяжкі рани. Кілька із них бореться зі смертю. У Дармштаті заблукана куля поцілила одного прохожого, кладучи його трупом. У Штутґарті потерпіло рани підчас стрілянини кільканацять осіб.

Центрум проти Ґуґенберґа.

БЕРЛІН, 13. II. ПАТ. На зїзді віртемберської центрової партії премієр краєвого уряду Больц зясував становище центрума до теперішнього німецького уряду. Він сказав: Боронимося перед політикою Ґуґенберга, який недавно заявив, що йому вдалося виелімінувати центрум. Це прусько-протестантський дух. Робимо це для відріжнення між Гітлером і Ґуґенбергом. З Гітлером ми дійшли би до порозуміння, але з Ґуґенбергом не порозуміємося. Виелімінування католицьких кол з політичного життя грозить великою небезпекою для Німеччини.

Революта на Кубі.

Проти президента Куби, Мачедо, вибухло повстання. Збунтувалася революційна молодь, що звела крівавий бій з поліцією й рушила двома добре озброєними відділами проти столиці Гаванни, щоби зробити кінець диктатурі Мачеда До повстанців пристало кількасот бувших американських вояків, учасників світової війни, під проводом попереднього президента Меночеля та його двох синів.

Велика шпигунська афера.

З Льондону повідомляють, що анґлійське міністерство війни арештувало знову одного старшину гірського полку в Сіфорді під замітом шпигунства. Вісьмох старшин цього полку арештували давніше, а на днях сімом наказано домовий арешт. Військова влада викрила закроєну на широкі розміри зраду плянів англійської повітряної оборони, які продано для чужої держави.

Нова розправа О. У. Н.

16 обвинувачених зі Скалатщини перед львівським судом.

ЧЕТВЕРТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В понеділок, 4-ого дня розправи, зізнавав спершу сл. суддя з Тернополя Янеллі, а потім постерунковий Лещинський і селянин Микола Мокрій.

ЗІЗНАННЯ СЛ. СУДДІ ЯНЕЛЛЬОГО.

Св. слідчий суддя Янеллі з Тернополя заявляє, що обв. Олекса Метельський зізнавав у слідстві в Тернополі зовсім щиро і без ніякого примусу. Був уповні притомний і виключене, аби свідок міг був стягати з нього зізнання, якби він був у непритомному чи горячковому стані. Зрештою зізнання обв. Метельського Ол. переважно згоджувалися із зізнаннями ін. обвинувачених. Ніяких знаків від побоїв обв. Ол. Мет. не показував і на побої перед свідком не жалувався. Те саме стверджує свідок дотично інших обвинувачених (Тильчака, Гаврила Метельського, Намаки, Бровчука). На запит прокуратора свідок заперечує, немов би він обіцяв Ол. Метельському за признання вставитися за його помилуванням; не чув також від підсудного, аби таке обіцяла йому поліція. На запит обор. д-ра Старосольського свідок стверджує, що бачив у обв. Турковського кров на куртці і на скарпитках, що й зазначив у протоколі (предсідник це відчитує). На запит обор. д-ра Шухевича свідок стверджує, що обв. Метельський Олекса вже по засуді й помилуванні зажадав зголошення його у прокуратора Врубля і питався, чи оскільки він виявить усе йому відоме про тайну організацію в скалатському повіті, то чи зможе рахувати на якісь полекші й евент. скорочення кари. Прок. Врубель це обвинуваченому з деякими застереженнями обіцяв.

ОСТАННІ ДВА СВІДКИ.

Св. Болеслав Лещинський, постерунковий з Красного, заприсяжений, оповідає про розкинення летючок у кількох селах скалатського повіту і про переведені після цього арештування. Обвинувачує підс. Кравчука, а також Добриводу, який під проводом Турковського вчився стріляти в лісі на Козачівці, про що свідка повідомив гаєвий Мокрій. Мав там бути і Мих. Фостик, але щодо цього Мокрій був непевний. Турковського пізнавали пізніше тільки по убранні.

Св. Микола Мокрій, літ 24, заприсяжений, зізнає, що був один місяць у лісі до помочі лісничому, де пильнував яблок. Раз у неділю почув стріли в лісі на Козачівці, тому пішов у ту сторону, де побачив, як трьох молодих людей стріляло до бука. Між ними був обв. Добривода, якого свідок пізнає напевно. Другий мав бути Мих. Фостик, а третього свідок пізнати не був у силі, хоч його кілька разів конфронтували з обв. Турковським.

Після того предсідник відчитав ріжні процесові акти й документи, на чому доказове поступовання закінчилося.

ПИТАННЯ ДЛЯ ЛАВИ ПРИСЯГЛИХ.

З черги трибунал поставив присяглим суддям 27 питань, з того 14 питань про державну зраду дотично перших 14 обв. і 2 питання щодо обв. Тильчака й Метельського Гаврила про співучасть в убивстві.

Присуду можна сподіватися завтра в обідовій порі.

Новий зшиток Української Загальної Енциклопедії.

Після кількамісячної перерви, Українська Загальна Енциклопедія видала новий, 21-ий зшиток і почала наново систематичну працю. Є надія, що до кінця цього року весь III-ій том, себто вся праця буде закінчена.

21-ий зшиток приносить букву „С“. Находимо тут такі українські гасла:

Сабат, Саблучок, Сабо, Савицький, Савич, Савченко, Савченко-Більський, Савчинський, Савчук, Сагайдачний, Садковський, Садовська, Садовський, Саєвич, Сакович, Саксаганський, Саламон, Саливон, Саліковський, Сальо, Сальський, Самбір, Самбірська Бриґада УГА, Самійленко, Самойлович, Самокиша, Санґушки, Сандуляк, Сарницький, Сасько-Федорович, Сатанів, Сафонович, Свенельд, Свєнціцький, Свитригайло, Святополк, Святослав, Севрюк, Седляр, Селява, Сельський, Семака, Сембратович, Семенина Семенко, Сементовський, Сениця, Сердюк, Сердюцька дивізія, Середа, Сигаревич, Сидоренко Сильванський, Симиренко, Симонів, Синявський, Синьожупанники, Сікевич, Сільський Господар, Сімашко, Сімевович, Сіменс-Сіменович, Сінгалевич, Сінклер, Сірий Клин, Сірко, Сірожупанники, Сірополко, Січ, Січинський, Січові Стрільці, Сіяк, Скаржинська, Скегар, Скибинський, Скиргайло, Сковорода, Скорина, Скоропадський, Скоропис-Йолтуховський, Скрипник, Скрутень, Слабченко, Славинський, Састьон, Сливинський, Сліпий, Слісаренко, Слобідська Україна, Слово о полку Ігоревому, Словяни.

Зі загальних більших гасел важніші:

Саббата, Савінков, Сагара, Сазонов, Саїс, Сакс, Салата, Салітра, Самойлови, Самохід, Самоцвіт, Санд, Санскритська література, Сарана, Сарасате, Сардинія, Сатурн, Сахалін, Светла, Свиня, Світло, Свіфт, Світова війна, Світова історія, Святе Письмо, Сеґантіні, Сезан, Село, Селяни, Семигород, Семилітня війна, Сенека, Сен-Сімонізми, Сербія, Сербохорвацька мова, Сербська література, Сервантес, Серце, Сецесіонізм, Семірадзький, Сенкевич, Сибіля, Сибір, Силюета, Синдикалізм, Синод, Сир, Сицилія, Сіменс, Сіняк, Сірчана кислина, Сказ, Скандинавія, Скарга, Скити, Склепіння, Скот, Скріб, Славейков, Сліпінґ, Словацький, Словаччина, Словінська мова, Словінська література.

З ілюстраційного боку цей зшиток не ріжниться нічим від попередніх, дуже дбайливо виконаних.

Італійські літаки для Мадярщини

Всупереч офіціяльному запереченню мадярського уряду „Еко де Парі“ підтримує інформації французької преси, що Італія доставила Мадярщині 32 військові аероплани, які находяться вже на Мадярщині в безпечному місці. Це тільки частина транспорту, що складається із 48 військових аеропланів, які мадярський уряд має дістати з Італії. Літаки групами по 6 і 7 апаратів перелетіли в січні ц. р. понад австрійську територію у висоті 6.000 метрів. На такій висоті годі було їх бачити.

„Ле Популер“ пише, що австрійський уряд був повідомлений про транспорт зброї, приловлений у Гіртенберзі та про те, що зброя походила з Італії й була призначена для Мадярщини. Знаючи про те, австрійський уряд потурав контрабанді, отже нема найменшого сумніву щодо його співвини. Наслідком того часопис домагається, карних санкцій супроти Австрії. Першою із них повинна бути відмова позички, для якої Франція обіцяла свою ґарантію. Дальше домагається, щоби французький уряд оголосив відповіди, одержані від урядів у Римі, Відні та Будапешті в тій справі.

Комуністичні орґанізації в Румунії заборонені.

Із Букарешту повідомляють, що командат корпусу в Букарешті розвязав на основі постанов виїмкового стану всі комуністичні орґанізації в цілій державі. Хто ділає проти цього розпорядку, стане перед воєнним судом. Загалом розвязано 12 орґанізацій.

Японія не рахується зі Союзом Народів.

З Токіо повідомляють, що японський уряд у відповіді, висланій до Секретаріяту Союзу Народів зазначив з цілим натиском, що Японія признала де юре незалежну манджурську державу й не задумує у ніякому разі зміняти занятого в цій справі становища. Тому рішення Комітету 19-х у справі Манджурії не мають для японського уряду ніякого значіння.

В обороні чехословацьких границь.

Чехословацька преса протестує гостро проти нового атаку німецької преси на границі Чехословаччини з приводу 13-их роковин прилучення хлючинської землі до Чехословаччини.

Чехословацькі ґазети домагаються дипльоматичної інтервенції в тій справі.

АРЕШТУВАННЯ В СЯНІЧЧИНІ.

СЯНІК, 13. II. ПАТ. Останніми днями виявили тут. переворотові елементи живу діяльність у місті Сяноку. Поліція арештувала 24 особи з Сянока та підміських громад. При ревізії найшли летючки, зброю і т. п. Слідчий судя після розглянення справи, приказав задержати всіх арештованих у вязниці.

—o—

ПОЛТАВЕЦЬ-ОСТРЯНИЦЯ В ГІТЛЄРА?

З Берліна повідомляють, що відомий еміґрант Полтавець-Остряниця, який живе в Мнохені, приїхав до Берліна і тут, мовляв, переговорював із теперішнім канцлером Гітлером.

—o—

ДОМАГАЮТЬСЯ НОВИХ ВИБОРІВ.

„Стронніцтво Народове" уладило у Варшаві мин. неділі 10 віч, на яких домагалися розписання нових виборів іще перед вибором президента Польщі.

УПАДОК ФРАНЦУСЬКОГО КАБІНЕТУ?

ПАРИЖ, 13. II. ПАТ. У Варшаві кружляли поголоски, що нібито кабінет Далядіє упав підчас дискусії над урядовим проєктом санації фінансів. Авасове бюро заперечує цю вістку. Французький парлямент радить дальше над фінансовим проєктом.

ВИКЛАДИ З ІСТОРІЇ ВІЙНИ.

ГАМБУРҐ, 13. II. ПАТ. Націоналістичний союз студентів університету в Кільонії зажадав від сенату, щоби ввів виклади з історії війни й оборони краю. Виклади обовязували би всіх студентів на всіх факультетах. Домагання мотивують конечністю наукового опрацювання та ознайомлення німецької молоді з питанням оборони краю.

ПЛЄБІСЦИТ У СПРАВІ ВІЙНИ.

Голова Паневропейської Унії Куденове Калєрґі пропонує зорґанізувати европейський плєбісцит за або проти війни. Плєбісцит відбувся би в 20-ті роковини вибуху світової війни сеього 29. липня 1934. року.

ГІТЛЄР НЕЩАСТЯМ НІМЕЧЧИНИ.

Льойд Джордж заявив, що колиб Гітлєрові вдалося здійснити вповні його програму, то положення не лише в Німеччині стало би попросту грізне.

СУДЯТЬ МІНІСТРА ЗА ХАБАРНИЦТВО.

ТЕГЕРАН, 13. II. ПАТ. Суд над бувш. міністром двору Теймурташом відбудеться в найближчому часі. Головний закид, який йому роблять, це те, що він нібито одержав хабару 50.000 від анґлійського нафтового концерну, щоби спровокувати конфлікт, який тепер існує.

Мабуть у звязку з тією справою арештували та передали судові бувш. інтенданта двору Абдула Гусеїна Кана Діба, що мав свого часу велике значіння. Процесом в огляду на обох визначних обвинувачених дуже зацікавилися.

—o—

НАЙБІЛЬШИЙ ЗЕМЛЕТРУС.

„Еко де Парі" повідомляє про жахливий землетрус у китайській провінції Кансу. Вістку про землетрус принесли до Пекіну їздці, що приїхали на верблюдах із глибини краю. Кажуть, вони, що землетрус був у зах. частині провінції Кансу ще 26. грудня. Підземні стрясення були такі сильні, що за якихсь неціли́х дві мінути кілька міст перемінилося у звалища. При тому всьому вибухли пожежі. Згинуло ок. 70.000 людей. Тепер у навіщеній землетрусом провінції страшний голод. Там увихаються комуністичні ватаги.

—o—

НОВИНКИ

— **Академія у 60-ліття Богдана Лепкого,** що відбудеться у середу дня 15. лютого в 12. год. зполудне у салі театру „Ріжнородностей" матиме таку програму: 1. Привіт від Т-ва письменників і журналістів — ред. В. Мудрий. 2. Богдан Лепкий-Безкоровайний: Не схиляйте вниз прапора... Б. Лепкий-Б. Кудрик: Часом тужу за тобою — відспіває хор „Сурма". 3. Остап Луцький: Богдан Лепкий і „Молода Муза". 4. Б. Лепкий-В. Барвінський: а) Вечором у хаті, б) У лісі; Б. Лепкий-А. Рудницький: Осінь 1915

ВІДГУКИ ДНЯ.

Жабуриння.

Хто не знає його. На ставках, саджавках, а то й річках рідної країни лежить зеленими повісмами, що нераз і самої води не видно.

Бувало хлопцем я брав патик і цілими годинами витягав оту зелену погань з води. Мені наївному здавалося, що швидко вичищу саджавку, а тимчасом я тільки занечищував беріг.

Але манія лишилася. Що мої фейлетони, як не патик, яким я стільки літ тягну з рідної охаби рідне жабуриння і — в своїй наівності думаю, що прочиститься плесо. А тимчасом тільки занечищується беріг.

Може ліпше не рухати, нехай собі вигрівається до ласкавого сонця, ґеніяльне в своїй непорушности, могутнє в своїй розродчій силі. Там-же царство пуголовиць, які спочатку вдають коропів, а потім таки стають жабами, щоби не пропала не тільки порода, але й само жабуриння. А жабуриння мусить істнувати хочби й тому, щоби дати Б. Грінченкові змогу написати в своїм словнику помилково: „жабуріння", а фільольоґам-аматорам тему до суперечок: жабуриння — жабуріння, жабориння — жаборіння.

Втягнули до цієї дискусії і автора комедії „Жабуриння", так що він спершу не знав як написати на афішах. Але автор тому не винен. Атже в нас навіть ті люди, які мають претенсії на фільольоґів (фільольоґів, филологів, хвилологів), не знають часом як має бути в „Рідній Мові".

Та це не важне.

Головна річ, що комедія „Жабуриння" була каменем у наше рідне жабуриння. Знайшлися два молоді смільчаки і жбурнули ним аж зашуміло. Пішли від того круги більші і менші, сколихнулася застояла вода, а жаби аж на беріг повискакували.

Ріжно говорять люди, що камінь був за мало обтесаний, що за повільно летів, що не в добрім місці впав, а я кажу: Богу дякувати, що в нас ще є хтось, кому хочеться час до часу кинути каменем у рідну охабу. Атже при тім так легко обрискати себе болотом.

Коби якнайбільше таких камінців падало в нашу стоячу воду. Нема страху, щоби вони перемінили нашу країну у фйордовату околицю — може бодай вишутрують багнисте дно.

Галактіон Чіпка.

року — відспіває Марія Сокіл. 5. Б. Лепкий: Над рікою, рецитація п. Геника-Березовського. 6. Б. Лепкий-Людкевич: Черемоше, брате мій. Б. Лепкий-Балтарович: Червоний кінь — відспіває Мих. Голинський. 7. Б. Лепкий-Н. Ніжанковський: „Був май на небі" — хор „Сурма" в супроводі фортепяну і скрипки (п. І. Козулькевич). Фортепяновий супровід: Н. Ніжанковський і А. Рудницький. Білети від 1 до 3 зол. раніше у „Союзнім Базарі" вул. Руська 20. від год. 9. до 13. і 15. до 19., в день Академії зранку при касі.

— **Служба Божа в радіо.** Львівська радіостація трансмітуватиме Службу Божу з Волоської церкви у Львові в середу 15. лютого. Початок в год. 9.45.

— **„Тангайзер" у львівській опері.** З дирекції міської опери повідомляють, що в середу 15. ц. м. відбудеться премієра архитвору Вагнера „Тангайзер". Титулову партію співає чільний польський тенор із Варшави Диґас, партію Єлисавети п-і Плятівна, а партію Венус п-і Марія Сокіл.

— **Українська пісня в радіо.** Кошицька радіостація буде висилати в неділю, 19. ц. м. з Ужгороду такі українські продукції: год. 9—9.35 церковні пісні, хору жіночої учит. семинарії; 15.30—16 а) циганський хор нар. школи відспіває дві словацькі і дві циганські пісні, б) сольо циганської співачки в супроводі циг. орхестри; год. 17.30—17.50 українські народні пісні, хор учит. жін. семинарії; год. 17.50—18.10 відчит проф. д-ра Ів. Панкевича про колядки з аріями у виконанні хору муж. учит. семинарії; 18.12—18.30 дуети і трія учениць жін. уч. сем.; 18.30—18.40 відчит п. Гіршової про звичаї на хрестинах на Підкарп. Україні (по чеськи); 18.43—18.50 підкарпатські нар. пісні, соліст тенор Шінделяж.

— **Хотять обнизити ціну електрики.** Комісія громадських підприємств львівського маґістрату рішила обнизити ціну електричної течії із 63 сот. на 55 сот. за один кільоват. Знижка буде обсвязувати щойно після затвердження міською радою.

— **Хто виграв на льотерії?** В третім дні тягнення Клясової Льотерії впали виграні на такі числа: 15.000 зол. на ч. 67362, 143673; 5.000 зол. на ч. 15015, 28179, 28640, 138559, 139986; 2.000 зол. на ч. 64903, 66781, 98589, 125903, 130463, 133911, 134825; 1000 зол. на ч. 34129, 69735, 124043, 129500, 138466; 500 зол. на ч. 62, 4471, 5513, 8453, 9997, 24490, 48807, 65097, 67515, 92371, 99896, 100121, 130080, 139682; 400 зол. на ч. 10261, 26847, 46345, 47249, 52763, 53281, 61374, 65950, 62617, 79855, 108242, 117842, 130921, 137147, 141659, 145200, 146478, 147546.

— **Труп дитини у валізі.** До мешкання Адама Хімовича при вул. Паненській у Львові прийшла якась незнана йому молода жінка і з плачем просила його, щоби взяв на тимчасовий переховок її валізу, аж доки вона не зголоситься. Казала, що вона безробітна служниця і шукає якогось заняття. За кілька днів вернулася, вложила якийсь пакет до валізи і знову просила, щоби переховати дальше, бо вона не знайшла собі ще служби. Від того часу більше не показалася. Минуло два тижні і з валізи почало заносити трупом. Занепокоєний Хімович заглянув до середини і побачив трупа малої дитини, завиненої у шмату. Повідомлений комісаріят поліції відставив трупа, що находився вже в повному розкладі, до інституту судової медицини. За незнаною служницею глядають.

— **Випав із потягу.** Біля двірця Підзамче випав з особового потягу, що їхав до Тернополя, кс. Францішок Калут із Баршківки пов. Заліщики. Він сперся об двері ваґону, що не були замкнені, і випавши на шлях, тяжко потовкся. Рятункове поготівля відставило його до львівського шпиталю.

— **Траґедія незнаної жінки.** В ставі біля лисиницької фабрики дріжджа коло Винник найшли трупа якоїсь молодої жінки. Доходження ствердило, що вона попередньої ночі кинулася до ставу. Не знайшли при ній ніяких документів, тому покищо не знати, хто вона. Походила мабуть зі Львова.

— **Влом до церкви.** В ночі на 12. ц. м. до церкви в Лисятичах пов. Стрий вломилися злодії. Вломники забрали чотири позолочені чаші і монстранцію. Шкоду обчисляють на 500 зол.

— **Затроїлися в лазні.** У Городенці в лазні підчас купання захоріли нараз чотири купці. Один із них, Шварцвальд, помер. Здогадуються, що це сталося наслідком чаду, або вода була затроєна. До Городенки приїхала суд.-лікарська комісія й веде слідство.

— **Застрілений на границі.** Зенон Ружицький з Язлівця пов. Бучач, вояк 27 п. піхоти, не вернув з відпустки на Різдвяні свята, тільки скривався в сусідніх селах і лісах. Коли поліція попала на його сліди, він хотів перейти Збруч біля Скали на радянський бік. Однак тут стрінувся з польською граничною сторожею. На заклик: стій! Ружицький пробував дальше втікати, а тоді граничник вистрілом з кріса положив його трупом.

— **Лет при 60 ст. морозу.** Радянський летун Водоплянов і механік Серйоґін вилетіли аеропляном радянської конструкції з Москви до Камчатки. Дорога має 2.300 км. Лет обчислений на 120 годин, з 5-кратною перервою, наслідком чого цілий перелет в обі сторони має тревати 14 днів. Летуни відбувають дорогу в отвертій кабіні при 60 ступнях морозу, який панує на Сибірі. Останній раз бачили їх в Омску.

— **130 осіб замерзло.** На цілій території американських Злуч. Держав панує дальше страшна студінь. До минулої суботи начислили 130 осіб, що замерзли в ріжних сторонах. В стейті Мічіґен і в приозерній полосі нотують температуру —45 ст. Ц. Хліборобство потерпіло від небувалих морозів шкоди, що йдуть на десятки міліонів долярів.

З кіна.

Кіно „Паляс": „ЯСНОВОЛОСИЙ СОН".

Погідна, безпротенсіональна комедія, ще одна на експльоатовану кіном тему, якто бідна дівчина мріє про те, щоби стати зіркою на новім овиді Голівуду. Двох щирих приятелів побивається одночасно, щоби здобути серце цієї бідної мрійниці. Мають бодай дві речі оригінальні: професію і домівку: чистять шиби у великім місті і мешкають у домиках, зроблених із ваґонів. Ліліяна Гарвей і Анрі Ґара разом зі своїм приятелем дуже приємні актори, але автори фільми не пробують придумати для них справді нової історії з доброю інтриґою. Сцени симпатичні, але і не більше.

Із судової салі.

ПОЛІТИЧНІ РОЗПРАВИ В СТРИЮ.

В понеділок, 6. ц. м. розпочалася в Стрию каденція суду присяглих. В каденції, що потреве коло двох місяців, підуть на розгляд переважно політичні справи, у звязку з діяльністю ОУН. чи УВО. і комуністичних організацій. Каденцію отворив презес окр. суду д-р Тищенецький, який присвятив окреме слово політичним процесам, що досі — за малими вимками — розглядалися на підставі делегації м-ством правосуддя перед львівською лавою присяглих.

Перша була справа Нестора Угери зі Стрия за кольпортажу летючок УВО. і „Юнака" перед 1. XI. 1932 р. Лава присяглих заперечила питання в напрямі головної зради, а затвердила питання в напрямі поширення нелегальної літератури. Трибунал засудив обвинуваченого за провину з арт. 155 к. к. на 2 роки вязниці. Боронив адв. д-р Р. Домбчевський.

Дня 8. ц. м. відбулася дальша розправа за ті самі злочини і провини проти Осипа Федорики, Михайла Пасічника і Василя Вільшинського зі Сколього. Знову заперечила лава присяглих питання щодо злочину головної зради, а потвердила питання щодо провини з арт. 155. Засуджено: Федорику на 4 роки вязниці, Пасічника і Вільшинського на кару по 2 роки вязниці, якої виконання завішено їм обом на протяг 5 літ. Боронили адвокати д-р Гарасимів, мр. Ерденберґер і д-р Лужецький.

Врешті дня 9. ц. м. відбулася знов розправа в справі кольпортажі „Сурми" і т. д. проти Федора Луціва з Волосянки і чотирьох товаришів зі Славська, усіх селян. Присяглі затвердили питання щодо провини з арт. 155. к. к. тільки відносно Федора Луціва і Кузьми Калиновича; їм завішено виконання кари по 1 і пів року вязниці на протяг 5 літ. Гриня Марцуна, Миколу Синевідського і Михайла Михалевича увільнено зовсім. Боронили адвокати: д-р Гарасимів, мр. Охримович і радн. Думин.

Дописи.

СТРИЙ.

Хореографічний вечір. Дня 5. лютого ц. р. відбувся у Стрию в салі Народнього Дому (на користь місцевої студентської громади) хореографічний вечір (балет) у постановці абсольвентки балетної школи п-і Тамари Панченко. В програму увійшли: клясичні, характеристичні та народні танки. Такого роду імпрез не було досі в Стрию і тому вечір викликав велике заінтересування місцевого громадянства. Коли взяти під увагу нефаховий матеріял (місцеві аматори (ки) балету), з яким п. Т. Панченко готовила свій виступ, а також невелику скількість відбутих проб, то треба подивляти той великий успіх, який вона осягнула за такий короткий час. З точок програми на перше місце вибивалися: гопак у виконанні п. Т. Панченко і Р. Петріни, Шопенівський валець та еспанський танок у виконанні п. Т. Панченко. Також велике захоплення викликали: „Пісня вмираючого лебедя" у виконанні п. Одарки Кравцівної, „Серенада" Ґріґа (п. О. Кравцівна і п. Сувчинський), чумак (Р. Петріна), гавот (4 пари), танок моряків (6 пар), апашський танок і інші. Всі танки у стилевих, дуже добре підібраних костюмах. Орхестра джезбендова. Стрийське громадянство цим виступом українського балету було вельми задоволене та зовсім заслужено нагородило ініціяторку цієї імпрези бурею оплесків та двома копами квітів. На загальне побажання балет цей має бути ще раз повторений у Стрию і на провінції. **Присутній.**

———o———

СПОРТ.

ЗМАГАННЯ ЗА МИСТЕЦТВО ЛЬВОВА В ПІНҐ-ПОНҐУ. відбудуться 15., 16. лютого, год. 16., а в неділю 19-го, год. 14. фінали в залі Акад. Дому. Зголошення приймається ще в середу, на годину перед змаганнями. Гостям раді.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 12. II. 1933 р. за масло експортове та десерове пріма 2·30 зол., за літру молока 15—17 сот., літру сметани 0·70 зол., копу яєць 5·60—5·80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Вівторок, 14. II. год. 5.30 попол. „Розбійники".

Середа, 15. II. „Тангайзер" оп. Вагнера (премієра) (виступ Ігн. Дигаса, Марії Сокіл).

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, 14. II. год. 7.30 веч. „Мадмузель" (вистава закупл.).

Середа, 15. II. год. 7.30 веч. „Мадмуазель" (Абон. 7).

Кіна.

АДРІЯ: „Дім ч. 13" (I. „Тайна вязничної келії", II. „Любка смерти"), додаток: „Трубач Слім у Парижі".

АПОЛЬО: „Ромео та Юльця".

АТЛЯНТІК: „Аріяна" (на осн. Кльода Анета).

КАСІНО: „Чемп" (із Волесом Бері).

КОЛІСЕЙ: „Остання парубоцька ніч", ревія „Завізний карнавал".

КОПЕРНИК: „Райський птах" (Дольорес дель Ріо).

МАРУСЕНЬКА: „Райський птах" (Дольорес дель Ріо).

МІРАЖ: „Дім ч. 13".

ОАЗА: „Льорель і Гарді, їх доля та недоля" та ревія.

ПАЛЯС: „Ясноволосий сон" (Ліліяна Гарвей).

ПАН: „Хоробрий вояк Швейк".

ПАСАЖ: „Глибини моря", „Лицарі в хмарах".

ПРОМІНЬ: „Шлях до раю" (Ліл. Гарвей).

СТИЛЕВЕ: „Х 27" (Марлена Дітріх), ревія: „Праця збогачує".

УТІХА: „Піднебесний роман" і ревія.

ХИМЕРА: „Теодозія із Севастополю".

Закордонне радіо.

Вівторок, 14. лютого 1933.

Барі (269,4) 20.45 Опера, **Братислава** (279,3) 18.05 Віольончеля, **Міляно** (331,4) 20.30 Оперетка, **Рим** (441,2) 13.00 Орхестра, **Лянгенберг** (472,4) 20.30 Нім. барокова музика. **Прага** (488,6) 19.00 Опера, **Відень** (518,1) 15.20 Пісні й золі, 16.45 Концерт, **Мінхен** (532,9) 20.00 Вес. вечір, **Будапешт** (550,5) 19.30 „Льоенгрін" оп. Вагнера, **Харків** (937,5) 10.30, 15.15, 18.40 Концерт, 13.15 Мистці при мікрофоні, 16.00 Музика для дітей, 16.30 Гумор і сатира, 17.40 Радіоінсценізація, 24.00 Звуковики, **Москва** (1000) 17.25 „Пікова дама" оп. Чайковського (Досв. 720 м.), **Давентрі** (1554,4) 22.20 „Вімен енд чілдрен Ферст" муз. ревія, **Париж** (1724,1) 21.00 „Монсіє Скапен" авт. Рішпена.

Середа, 15. лютого 1933.

Братислава (279,3) 12.30 Концерт, 17.00 Моцартові пісні, **Міляно** (331,4) 17.00 Камер. музика, 20.30 Комедія, **Штутгарт** (360,6) 19.30 Віольончеля, **Гельсінґфорс** (368,1) 18.40 Спів, **Ляйпціґ** (389,6) 21.30 Пісні, Неендорф (альт), **Букарешт** (394,2) 20.00 Скрипка, 20.20 Пісні, **Рим** (441,2) 13.00 Концерт, 20.45 Опера, **Беромінстер** (459,4) 20.00 Брамсові пісні, **Лянгенберг** (472,4) 21.00 „Танок бджіл" — концерт, **Відень** (518,1) 16.55 Суч. австр. музика, 19.35 „Пісенька дидика" оп. Й. Штравса, **Рига** (525) 20.20 Лотиські пісні, **Будапешт** (550,5) 19.45 Мад. музика на 2 фортепянах, **Харків** (937,5) 10.00, 15.15, 18.40 Концерт, 13.15 Музика, рецитації.

Львівське радіо.

Вівторок, 14. лютого 1933.

12.10, 16.15, 19.20 Ґрамофон, 13.20 Метерольоґ. комунікат, 15.15 Господарський комунікат, 15.25 Збіжева біржа, 15.35 Гиґієна праці, 16.00 Радіо дітям, 16.25 Для учителів: „Здійснення нар. навчання", 16.40 Аматори та злодії книжок, 17.00 Симф. концерт, 18.00 Легка музика, 18.50 Техн. скринька, 19.05 Всячина, 19.30 „Вундеркінди" в музиці, 20.00 Веч. концерт, 22.10 „Молодий женних" новеля Кісілевського, 22.25 Поет. авдиція з муз. ілюстрацією, 23.00 Танк. музика.

Середа, 15. лютого 1933.

9.45 Богослуження з Волоської церкви у Львові 12.10, 17.15, Ґрамофон, 13.20 Метерольоґ. комунікат, 15.15 Господарський комунікат, 15.25 Збіжева біржа, 15.35 Для дітей: „Образок" „Загадки", 16.00 Ґрамофон, Сільва рерум, 16.40 „Раранча", 17.00 Муз. буквар, 17.40 „Ем. oбезпечення умових робітників", 18.00 Легка музика, Балачка про моду, 18.55 „Йосиф Мончка — вояк і поет", 19.10 Всячина, 19.30 Шляхом польської повісти, 19.45, 20.55 Прес. рад. денник, 20.00 Концерт хору ревелерсів „Есбена", 20.50 Спорт, 21.00 Фортепян, 21.55 Спів, Райсіґ-Здімалева, 22.25 Танк. музика, 22.40 „Польський фізик Мар. Смолюховський" (відч. в англ. мові), 23.00 Ретрансмісії із закордону.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Річні Загальні Збори Спілки Українських Лікарів в Ч. С. Р. відбудуться дня 25. лютого в 19. год. в Празі II. Штепанска ул. 49. Денний порядок: 1) Справоздання президії та ревізійної комісії С. У. Л. 2) Вибори президії та рев. комісії. 3) Біжучі справи. 4) Доклад д-ра Ортинського: Дерматітіс герпетіформіс. Дурінга. Кореферент д-р Добриловський. Президія: Голова: д-р Борис Матюшенко, секретар: д-р Олена Леонтович-Пачесова. 1409

Хто знав би що про Михайла Бігуна, бувшого урядника банкового в Мукачеві, або його теперішню адресу, зволить ласкаво повідомити на адресу: Чиж, Львів, вул. Петра ч. 9, м. 11. 1412

На Рідну Школу зложили Вп.: Д-р Павло і Галя Таращуки, Горожанка 50 зол. замісць повідомлень про своє вінчання, яке відбулося 28. I. ц. р. у Львові; Д-р Лев Чаплінський, Львів 20 зол. замісць бажань з нагоди вінчання інж. Сербина з п. Макаревичівною в Ясені; Осип Нестор Дрогобич 10 зол. з нагоди вінчання п. Юліяна і Наталії з Павликів Галяревичів; Леонтина Солтикевич 5 зол. замісць вінка на домовину бл. п. Петра Масяка з Мшани. 1411

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.
СМІХ ЗЕМЛІ
Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

АЛЬФОНС ДОДЕ
МАЦІЦЬКИЙ
Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗНИЩЕНІ ПРЕДМЕТИ з правдивого або із китайського срібла — направляє посріблює старанно і дешево Мандль, Львів, Коперника 14, проти кіна. 1197 10-10

НА ПРОДАЖ 2 реальности триповерхові і 1 двоповерхова, комфортові у Львові напроти костела св. Єлисавети. Відомість між год. 5 а 6 у Юліяна Козловського при вул. Львівських Дітей 17, II. пов. 1396 3—3

ГАРНА кімната дешево зараз до винайму. Грунвальдська ч. 8. м. 2. 1-1

ХТО ВИЛІЧИТЬ „підстрілену пташку"? Нагорода щира управа домом у самітного бездітного. Охотно гори. До Адміністрації „Діла" „Рабиня". 1—1

ГОСПОДИНЯ до управи домашнім господарством найде місце на приходстві. Письменні зголошення до Адміністрації „Діла" під „Гірська околиця". 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

СПЕЦІЯЛІСТ НЕДУГ ЛЕГЕНІВ, СЕРЦЯ І ШЛУНКА
Д-р Фелікс Гах
ЛЬВІВ, БАТОРОГО 12, ТЕЛ. 84-45.
Пересвітлює Рентґеном.

ПЯНІНА перворядні по знижених цінах; на догідних умовинах. Купно, продажа; заміна уживаних інструментів.
НОВАЦКІ
Пілсудського 17. Тел. 35·21.

Присилайте передплату!

КОЖНУ НЕДУГУ ВИЛІЧИШ
якщо будеш регулярно вживати
Зела д-ра Браєра
найбільше помічні у таких недугах:

Ч. 1. — кашель, астма, побільшення легенів — ціна зол. 3.50.
Ч. 2. — ревматизм, артретизм (лиха переміна матерії) — ціна зол. 1.50.
Ч. 3. — шлунково-кишкових недугах, недугах печінки, жовтяниця — зол. 3.—.
Ч. 4. — нервових, болі голови, безсонниці, апатії до життя — ціна зол. 4.—.
Ч. 6. — блідниця, довготревала недокровність — ціна зол. 5.50.
Ч. 7. — нирковi, міхура — ціна зол. 4.—.
Ч. 9. — загального затроення — перечищаючі — ціна зол. 1.50.

Дістати можна в оригінальнім опакуванні в аптиках, аптичних складах і дроґеріях, або у фабриці ПОЛЬГЕРБА — Краків-Подгуже, скр. почт. ч. 48. Заінтересовані дістануть на домагання безплатно з фабрики брошурку: „Як віднискати здоровля".

Ширіть наш часопис!

НОВІСТЬ — КОЛЬОРОВІ ОБРАЗИ! Вже появилися образи-плякати розміру 77×57 видання Українського Протиалькогольного Товариства „Відродження", що мають своїм завданням пропаґувати протиалькогольну ідею серед найширших верств та викорінити вживання алькоголю по наших селах і містах.
ОБРАЗИ, що своїм змістом ілюструють страшні наслідки вживання алькоголю! **ОБРАЗИ**, що своїм мистецьким виконанням та зовнішним виглядом пропаґують тверезість сіл і міст! **ОБРАЗИ**, що повинні найтися на стіні кожної української установи та приватних домів українських громадян! **ОБРАЗИ**, без котрих не може обійтися жадний Кружок „Відродження", жадна читальня, жадний Кружок та школа „Р. Ш.", жадна кооператива та молочарня, жадна книгарня, приватна торгівля та гостинниця! **ОБРАЗИ**, які повинні бути в ждальні кожного банку, економічної установи, кожного лікаря, адвоката, нотаря та архітекта! **ОБРАЗИ**, що коштують тільки 59 сот. за штуку, з почтовою пересилкою 65 сот. **ОБРАЗИ**, які треба негайно замовляти: Т-во „Відродження", Львів, Домініканська 11. 1—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.